

Preek over Spreuken 15:3

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 66:1,2,3

De Tien Woorden

Zingen: Ps. 139:1,2,3,4

Gebed

Schriftlezing: Spreuken 15:1-15

Zingen: Gez. 166:1,2

Tekst: Spreuken 15:3

Preek

Zingen: Ps. 33:1,2,5,6

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 97:1,2,3,4,5

Zegen

Gehouden te: Baflo, 02-08-15 (9.30 u.)

Preek

Thema: De HEER ziet alles van iedereen. Is dat wel veilig?

1. Privacy

Heb je als mens wel privacy bij God, als Hij alles van je ziet en weet? Als zijn ogen overal zijn?

Privacy is heel belangrijk voor mensen in onze westerse samenleving. We zijn het liefst op onszelf, vertoeven graag in de beslotenheid van ons eigen leven, achter onze eigen voordeur. We hebben een hekel aan pottenkijkers en bemoeiallen.

En we protesteren luid, als onze privacy wordt aangetast.

Dat gebeurt nog al eens. De privacy van de mensen wordt bedreigd. Overal hangen camera's, voor de beveiliging. Zo worden we in de gaten gehouden. Dat is niet zo heel erg als je niets te verbergen hebt of niets kwaads in de zin hebt.

Veiligheid en privacy lijken elkaar te bijten.

Alles van je wordt zo ongeveer geregistreerd. Google slaat alles op en legt vast wat je surfgedrag is op het internet. En ook de overheid weet steeds meer van je, al dan niet stiekem.

En dan hebben we het nog niet eens over hackers en internetcriminelen, die naar jouw gegevens en wachtwoorden vissen.

Hoezo privacy?

En dan lezen we in de Bijbel dat God alles en iedereen ziet en in het oog houdt. Bij de Spreuken:

*"De ogen van de HEER zijn overal,
zowel de goeden als de kwaden houdt hij in het oog."*

Hij ziet mij dus ook, waar ik ga of sta. Wat ik ook doe.

Dat vind ik eng. Of niet dan? Kan ik daar wel tegen? Eigenlijk niet.

Want dit gaat nog een aantal stappen verder dan de digitale alomtegenwoordigheid van Google en aanverwante bedrijven. Het gaat verder dan een overheid die steeds meer gegevens van je verzamelt en opslaat in de naam van veiligheid en bescherming van burgers.

De ogen van de HEER zijn overal. De Heer ziet alles wat mensen doen.

Is dat wel veilig? Ben ik als mens, als kind van God wel veilig bij de HEER, die alles van mij ziet en weet? Zelfs mijn pincode!

Deze vragen roept onze spreuk van vandaag op. Dat zet ik dan ook maar in het thema van de preek.

De HEER ziet alles van iedereen. Is dat wel veilig?

2. De ogen van de HEER

God de HEER heeft dus ogen, net als wij. Of hebben wij ogen net als God, onze Schepper?

Wat zijn de ogen van God? Hoe moeten wij ons dat voorstellen?

God vertelt in de Bijbel dingen over zichzelf op een manier die wij mensen begrijpen kunnen. Hij sluit aan bij ons begrip en bij onze belevingswereld. Hij spreekt mensvormig. Zo noemen we dat. Met woorden en beelden uit onze werkelijkheid.

Wij, mensen, hebben handen. Wij hebben een hart. Wij hebben ingewanden. Wij hebben een mond. Wij hebben oren. Wij hebben ogen. Zo heeft God ons geschapen met alle zintuigen en mogelijkheden, die Hij bedacht heeft. 'En zie, het was zeer goed!'

God schiep de mens als zijn evenbeeld, om op Hem te lijken. Over die uitdrukking is heel veel te zeggen. Dat ga ik nu niet doen. Alleen dit: De zintuigen en functies die ons lichaam heeft zijn gevormd naar Gods wezen.

God heeft handen - Hij werkt, draagt en koestert ons. God heeft een hart - Hij heeft de mensen lief, zijn kinderen in het bijzonder. En zijn Zoon al helemaal. Gods ingewanden staan voor zijn emoties, zijn innerlijke bewegingen: vreugde, woede, medelijden etc.

God heeft een mond - Hij spreekt woorden die niet falen, zuivere woorden onvervalst en klaar (Ps. 12) God heeft oren - als geen ander luistert de HEER naar het roepen van mensen in nood en luistert Hij naar de lof die mensen Hem brengen in gebed en lied.

God heeft ogen - Hij kijkt vanuit de hoge hemel naar alles wat er op aarde gebeurt. Hij ziet alles en iedereen. Niet afstandelijk, zoals een webcam dingen registreert en opslaat. God kijkt zeker niet hooghartig naar dat armzalige grut en gedoe op aarde. Hij kijkt zeer betrokken. Want de wereld is Gods wereld. De mensen zijn Gods mensen. Hij heeft ze geschapen. Hij heeft ze lief. En zijn kinderen houdt Hij bijzonder in het oog.

Onze ogen zien veel en zeggen veel. De ogen van God zien en zeggen nog oneindig veel meer. God staart niet in de verte. Zij ogen zijn niet gefixeerd op één vast punt. Maar ze zijn zeer beweeglijk en actief. Ze gaan voortdurend rond door heel de wereld.

De profeet Zacharia ziet in één van zijn visioenen *"een lampenstandaard die helemaal van goud is, met een schaal erop, en op die schaal zijn zeven lampen bevestigd, zeven lampen met elk zeven tuitjes."*

Die zeven lampen zijn aangesloten op een permanente olievoorziening vanuit twee olijfbomen. Dat staat ergens voor. De voorwerpen en handelingen in het visioen hebben een bepaalde betekenis. Zacharia krijgt uitleg:

"Die zeven lampen zijn de ogen van de HEER, die over de hele aarde rondgaan."
(Zach. 4:10)

En dat staat vervolgens voor de volheid van de Geest van God.

"Niet door eigen kracht of macht zal hij slagen - zegt de HEER van de hemelse machten - maar met de hulp van mijn geest." (Zach. 4:6)

In Openbaring 4 beschrijft Johannes hoe hij in de hemel mag kijken en daar ongehooflijk imposante dingen ziet. Onder andere dit:

"Voor de troon brandden zeven vurige fakkels; dat zijn de zeven geesten van God."

.....

Midden voor de troon en eromheen waren vier wezens, die van voren en van achteren een en al oog waren.” (Opb. 4:5,6)

Zie daar de ogen van God de HEER!

Eerder al beschrijft Johannes zijn Heer Jezus, die hij daar ontmoet in zijn heerlijkheid. Hij ziet ook zijn ogen.

“Zijn hoofd en zijn haren waren wit als witte wol of als sneeuw, en zijn ogen waren als een vlamvend vuur.” (Opb. 1:14)

Hoor en lees nu nog eens het begin van onze spreuk:

“De ogen van de HEER zijn overal.”

3. Vriendelijke ogen

Zijn Gods ogen eng? Moet je er bang voor zijn?

Je kunt je kinderen geestelijk opvoeden met een geheven wijsvinger. Altijd waarschuwend. “Pas op, hoor. God ziet alles.”

Maar wat voor beeld breng je je kinderen dan bij van God? Dan maak je van God een soort ‘Big Brother’, die altijd kijkt en op je let. Vooral om je verkeerde dingen te signaleren en je daarvoor te straffen. Of om je kwaad aan de grote klok te hangen. Is God een soort ‘grote gluurder’, die leedvermaak heeft over de fouten van mensen? Misschien zijn sommigen onder ons ook wel opgevoed met dat beeld van de vooral strenge God, voor wie je moet oppassen.

Ik geloof niet dat de wijsheidsleraar zijn leerlingen bang wil maken met onze spreuk van vanmorgen / vanmiddag. Hoewel de strenge, rechtvaardige kant van Gods ogen er wel is. Dat moeten we toch wel onder ogen zien. Kom ik straks nog even op terug. Maar het domineert Gods blikken niet. Zeker niet als Hij naar zijn volk en zijn kinderen kijkt. Als Hij de goede mensen in het oog houdt.

In de oude berijming van Psalm 97:7 staat het eigenlijk wel mooi. Beetje ouderwetse taal, maar toch.

*“Gods vriend’lijk aangezicht
heeft vrolijkheid en licht
voor all’ oprechte harten
ten troost verspreid in smarten.”*

Milde handen, vriendelijke ogen zijn bij U van eeuwigheid, zegt Psalm 25:3, oude berijming.

Je komt dat in nog meer psalmen tegen. Psalm 139 zegt, dat je niet aan Gods ogen kunt ontsnappen.

*“Waar zou ik ooit uw Geest ontgaan?
Waar zou u mij niet gadeslaan?” (Ps. 139:3, berijmd)*

Daar heb je de Geest van God ook weer, die jou vol liefde in het oog houdt, omdat Hij over heel de aarde gaat. Dat is voor goede mensen, voor Gods kinderen heel veilig.

De ogen van de HEER gaan actief over heel de aarde met een positieve bedoeling. Ik wil daarvan een voorbeeld geven, van een profetenwoord dat dit zegt, 2 Kronieken 16.

Dat hoofdstuk verplaatst ons naar de laatste jaren van de regering van koning Asa van Juda. Hij regeerde heel lang, ruim 40 jaar. Hij was in aanleg een goede koning, die deed wat goed was in de ogen van de HEER. Vooral in de beginjaren van zijn regering.

Tegen het eind werd het wat anders, vertelt de Bijbel.

En dan krijgt hij tegenspraak van een profeet, Chanani. Een ziener, wordt hij ook genoemd. Profeten functioneren ook als zieners, als ogen van God, zou je kunnen zeggen. Zij brengen onder woorden wat God ziet en waar Hij de vinger bij legt.

We lezen:

"In die tijd kwam de ziener Chanani bij koning Asa van Juda en zei tegen hem: 'Omdat u uw vertrouwen hebt gesteld in de koning van Aram en niet in de HEER, uw God, is het leger van de koning van Aram u ontglipt. Beschikten de Nubiërs en Libiërs niet ook over een enorme overmacht aan strijdwagens en ruiters? Toch heeft de HEER hen aan u uitgeleverd, omdat u in hem uw vertrouwen stelde. De HEER laat immers voortdurend zijn ogen over de aarde rondgaan en biedt iedereen hulp die hem met heel zijn hart is toegedaan. Maar dit keer hebt u verkeerd gehandeld, en daarom zal van nu af oorlog uw deel zijn.'" (2 Kron. 16:7-9)

Asa kan die kritiek op zijn politiek niet hebben. En hij doet wat veel koningen en presidenten, die lang aan de macht zijn, doen: Hij snoert zijn tegenspreker, zijn oppositie de mond.

"Asa was zo verontwaardigd over deze woorden dat hij tegen de ziener in razernij ontstak en hem in het blok liet sluiten. Ook beging hij in die tijd wreedheden tegen het volk." (2 Kron. 16:10)

De ziener moet zijn mond houden. Waar komen we dat meer tegen?

"Machtige mannen hebben wijze, nuchtere en liefhebbende medemensen en tegensprekers nodig." Dat stond woensdag in het hoofdredactioneel commentaar van het ND naar aanleiding van de wijze toespraak van President Obama voor de regeringsleiders van Afrika.¹

Maar u begrijpt, het gaat mij in het kader van deze preek om de woorden uit vers 9.

"De HEER laat immers voortdurend zijn ogen over de aarde rondgaan en biedt iedereen hulp die hem met heel zijn hart is toegedaan."

God laat zijn ogen over heel de aarde rondgaan om hulp te bieden aan de mensen die met heel hun hart op Hem vertrouwen.

¹ Nederlands Dagblad, 29 juli 2015: Sjirk Kuijper, *Mannen met macht*.

God kijkt vol liefde en betrokkenheid naar de mensen, vooral naar de zwakken en naar de mensen die God van harte willen dienen. Zijn hulp is nooit ver weg. Al merken we dat soms niet direct. Maar het is wel zo.

Want Gods ogen zijn vriendelijke ogen, die licht verspreiden in deze wereld.

Ogen en licht zijn immers sterk aan elkaar verbonden.

Wij zeggen: Ogen vangen het licht op. De Bijbel zegt ook: Ogen verspreiden licht.

Zeker de ogen van de HEER.

En dan hoor ik Jezus – die zijn ogen vooral liet gaan over de zwakken in zijn samenleving – zeggen: “Ik ben het licht voor de wereld.”

Ik geloof dat de Heer Jezus fonkelende ogen heeft, van vreugde om het werk van God. Maar ook vonkende ogen, die vuur kunnen schieten om het onrecht dan de zwakken wordt aangedaan. Ogen als vuurvlammen zag Johannes.

Daarmee kom ik even terug bij die andere kant van Gods ogen.

4. Rechtvaardige ogen

Ik heb er aan gedacht om boven dit laatste stukje van de preek als kopje te zetten: Strenge ogen. Dat zou passend geweest zijn. God kijkt streng naar mensen, machthebbers bijvoorbeeld, die onrecht plegen. Die vooral op macht belust zijn of op hun eigen belang en positie ten koste van andere mensen.

Gods vriendelijke ogen kunnen heel streng en boos kijken naar wie zich tegen Hem verzetten. Dus de strenge kant van Gods ogen is er wel degelijk. Daar mogen we ontzag voor hebben.

Toch koos ik voor ‘Rechtvaardige ogen’ als kopje. Dat omvat meer dan alleen strengheid. Er zit ook mededogen in en betrokkenheid bij de mensen die met onrecht te maken krijgt. Dat ziet God en daar wil Hij wat aan doen. Want Hij is rechtvaardig tegenover iedereen.

De HEER kijkt niet naar één kant. Dat zegt de spreuk ook.

*"De ogen van de HEER zijn overal,
zowel de goeden als de kwaden houdt hij in het oog."*

Soms kom je iemand tegen met een paar ogen in het hoofd, waarvan je denkt: ‘Hij kijkt dwars door me heen.’ En je voelt je in je hemd staat. Of bloot, terwijl je je niet verschuilen of bedekken kunt.

Zoiets zegt de schrijver van Hebr. 4:12,13 ook over God de HEER.

"Want levend en krachtig is het woord van God, en scherper dan een tweesnijdend zwaard: het dringt diep door tot waar ziel en geest, been en merg elkaar raken, en het is in staat de opvattingen en gedachten van het hart te ontleden. Niets van wat geschapen is blijft voor hem verborgen, alles is onverhuld en volkomen zichtbaar voor de ogen van hem aan wie wij rekenschap moeten afleggen." (Hebr. 4:12,13)

En in de Bijbel in Gewone Taal:

"De woorden van de levende God zijn krachtig. Ze dringen diep door in ons hart, nog dieper dan een scherp zwaard. Want God weet wat ons van binnen bezighoudt. En hij beoordeelt onze gedachten en verlangens. God ziet iedereen. Niets en niemand blijft voor hem verborgen. Vergeet dat niet, want hij zal over ons rechtspreken."

Dus toch eng en beangstigend, die ogen van God de HEER?
De HEER ziet alles van iedereen. Is dat wel veilig?

Onze God is heilig. Hij wordt in dezelfde Hebreeënbrief een verterend vuur genoemd.
Hebreeën 12:29.

En Jezus heeft ogen als een vlamvend vuur, hoorden we al uit Openbaring 1. Maar
wat zegt Jezus tegen Johannes, die als dood op de grondgevallen is?

*"Wees niet bang. Ik ben de eerste en de laatste. Ik ben degene die leeft; ik was
dood, maar ik leef, nu en tot in eeuwigheid. Ik heb de sleutels van de dood en van
het dodenrijk."*(Opb. 1:17,18)

Wees ook niet bang voor de ogen van de HEER, al hebben wij door onze zonde en
ongerechtigheid alle redenen om weg te kruipen voor Hem. En durven wij Hem niet
onder ogen te komen. Net als Adam in het paradijs, na de zondeval.
Maar waar zou ik ooit uw Geest ontgaan? Waar zou U mij niet gadeslaan?

Gelukkig, God ziet mij! Zoals Hij zijn oog laat gaan over alle mensen.
En Hij kijkt met welgevallen naar zijn Zoon Jezus Christus. En in Hem ziet God allen
die in Jezus geloven en aan hem verbonden zijn.
Nergens ben je veiliger dan in Hem, Jezus Christus.

Amen